

§ 4. ПРЫГАЖОСЦЬ У МАСТАЦТВЕ І ЖЫЦЦІ

«Як прыгожа!» — гэтыя словы хоць аднойчы ў жыцці прамаўляе кожны чалавек. На пытанне «Што прыгожа?» адказаць нескладана. Адчуванне прыгажосці выклікаюць кропля дажджу на пажоўклым кляновым лісце, мудрагелістая форма сняжынкі, вячэрні захад сонца. Мы захапляемся маляўнічым палатном, скульптурай, мелодыяй і паэтычным радком.

Знайсці адказ на пытанне «Чаму гэта прыгожа?» значна складаней. Магчыма, мы проста *адчуваем* прыгажосць розных з’яў і выказваем сваё захапленне з дапамогай слова «прыгожа». А ці заўсёды мы задумваемся, што азначае гэта слова?

Ідэал — найлепшы, дасканалы ўзор.



П’ер Агюст Рэнуар.
Партрэт мадэмуазэль Лэгран

Кожная эпоха мае свой *ідэал* прыгажосці. Мяняецца час — і мяняецца ідэал. Тое, што лічылася прыгожым у старажытных грэкаў або рымлян, не заўсёды адпавядае ідэалам прыгажосці ў XXI стагоддзі.

Дзякуючы творам мастацтва мы даведваемся пра тое, як жылі і што шанавалі нашы продкі.

Давайце параўнаем жаночыя вобразы, якія стварылі французскі мастак П’ер Агюст Рэнуар і беларускі жывапісец Іван Хруцкі. Гераіні адрозніваюцца адна ад адной узростам, характарам, настроем, знешнім выглядам. Але пры гэтым на абедзвюх карцінах прысутнічае нешта агульнае — ледзь улоўная пяшчота і крапальнасць. Унутраная стрыманасць гераінь *гарманіруе* са знешнім выглядам.





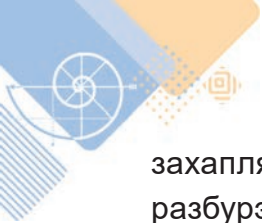
Іван Хруцкі.
Партрэт жанчыны з кветкамі
і садавіной

Асаблівае захапленне ў чалавека выклікаюць помнікі архітэктуры. Мы павольна рухаемся вакол Барысаглебскай царквы ў горадзе Гродна. Уважліва ўглядаемся ў розныя дэталі —

Гармонія — сугучча, узгодненасць, зладжанасць розных элементаў.



Барысаглебская (Каложская) царква (г. Гродна, Беларусь)



захапляемся цікавымі фасадамі, колеравай гамай. А вось сляды разбурэнняў...

Цяпер зойдзем унутр царквы. Высокія скляпенні, царкоўныя рэчы, спевы, што напаўняюць храм таямнічым гучаннем... Пачуццё гармоніі, супакаення, светлага суму выклікае ў нас унутранае ўбранне храма.

Прыгажосць чалавечых перажыванняў геніяльна адлюстроўвалі ў сваіх музычных творах вялікія кампазітары. Услухаемся ў кранальную мелодыю прэлюдыі мі мінор польскага кампазітара Фрэдэрыка Шапэна. Музычныя інтанацыі, нібы застылыя слязінкі, мякка і не-навязліва пранікаюць у глыбіню нашай душы. Зусім іншыя пачуцці дорыць лёгка, як уздых, «Маленькая начная серэнада» Вольфганга Амадэя Моцарта. Навакольны свет імгненна напаўняецца захапленнем, асалодай і жыццесцвярджалым сэнсам.



Кожны Мастак па-свойму дапамагае нам, глядачам і слухачам, зразумець, што такое прыгажосць. Аўтар дзеліцца сваім вопытам, сваімі пачуццямі і перажываннямі. Ён запрашае нас да самастойнага разважання аб прыгажосці ў жыцці і мастацтве.

ПЫТАННІ І ЗАДАННІ

1. Назавіце твор мастацтва, які вы лічыце гарманічным. У чым, на ваш погляд, праяўляецца гармонія ў гэтым творы?



2. Паслухайце ў электронным дадатку прэлюдыю мі мінор Фрэдэрыка Шапэна і «Маленькую начную серэнаду» (1-ю частку) Вольфганга Амадэя Моцарта. Якія вобразы ўзнікаюць у вашым уяўленні? Пагартайце старонкі вучэбнага дапаможніка і выберыце ілюстрацыі, сугучныя на-строю музыкі. Патлумачце свой выбар.

ТВОРЧАЯ МАЙСТЭРНЯ

3. Ці ведаеце вы, што музыку можна маляваць? Паспрабуем разам ства-рыць кампазіцыю «Маленькая начная серэнада» пад уражаннем музыкі В. А. Моцарта. Для гэтага:

- уключыце музыку;



- падбярэце для вашай кампазіцыі неабходную колеравую гаму (2–3 адценні);
- з дапамогай алоўкаў або фламастараў на аркушы паперы адлюструйце лініямі і штрыхамі рух мелодыі (узыходны або сыходны, плаўны або скачкападобны).

Ці спадабалася вам ствараць карціну пад музыку?

§ 5. ПЕРАЎТВАРАЛЬНАЯ СІЛА МАСТАЦТВА

Як правіла, чалавек звязвае мастацтва з прыгажосцю. І гэта не выпадкова! Навука вывучае законы светабудовы. Рэлігія адказвае на пытанні дабра і маралі. І толькі ў мастацтве на поўную сілу раскрываюцца ўяўленні людзей аб прыгажосці. Менавіта прыгажосць *мастацкага вобраза* прымушае нас, глядачоў і слухачоў, затрымаць сваю ўвагу на творы мастацтва і задумацца. Магчыма, нават памарыць.

Мастацкі вобраз — свет, створаны ўяўленнем мастака.



Кадр з тэлефільма
«Казка пра Зорнага хлопчыка»
(рэжысёр Леанід Нячаеў)



Віктар Васняцоў.
Кашчэй Несмяротны
(фрагмент)